

'Deze dag heeft een grote meerwaarde gehad voor onze leerlingen.' – Cobine Ramaekers

(Cobine verwijst naar de opvatting van priester en leraar dr. P.C. de Brouwer omtrent de waarde van onderwijs in het lustrumboek 1949: '... De ervaring leert immers, meen ik, dat de volwassene als rijkdom uit zijn jeugd meedraagt juist wat de school hem *buiten de leervakken-inhoud* heeft meegegeven ...')

Leerlingen Odulphuslyceum te gast!

Door: Judith van Groos

Vrijdag 12 oktober waren maar liefst 110 leerlingen van het Odulphuslyceum te gast op onze campus in Tilburg. De leerlingen hadden projectweek. Een van hun docenten, Cobine Ramaekers, polste een aantal weken daarvoor bij het Tilburg Cobbenhagen Center of er een vervolg kon worden gegeven aan de samenwerking binnen het project *Vrijheid doorgeven*. Toen het digitale monument (een website waarop studenten van nu brieven kunnen schrijven aan Tilburgse studenten die zijn omgekomen tijdens WOII; zie www.monumentvoordevrijheid.nl) op 4 mei 2017 werd gelanceerd, waren er ook bijdragen van Odulphus leerlingen te zien. Het digitale monument is ontworpen als dynamisch monument waar continu brieven aan kunnen worden toegevoegd. Het Tilburg Cobbenhagen Center was dan ook niet anders dan direct enthousiast over het idee er een vervolg aan te geven. Samen met Judith van Groos, onderzoek-assistent van projectleider dr. Liesbeth Hoeven, werd er een ochtendvullend programma uitgeschreven. En zo zaten er vrijdag 12 oktober 110 leerlingen van het Odulphuslyceum in onze schoolbanken!

'Als je op school zit hoor je toch niet met een oorlog bezig te zijn?' – leerling Odulphuslyceum

De ochtend startte voor de leerlingen – dankzij de bevoegen inzet van Judith, Laura Vromans (voormalig Research Trainee binnen het project) en de docenten van het Odulphuslyceum – op drie

verschillende manieren: of ze kregen als eerste een deel van de documentaire *Loyaal! Maar waaraan?* (Omroep Brabant/PLUGr.tv) te zien, of ze bezochten het fysieke monument in het trappenhuis in het Cobbenhagen gebouw, of ze kregen een presentatie over het leven van de Tilburgse studenten tijdens WOII en over het project *Vrijheid doorgeven*. Daarna rouleerde de groepen zodat iedereen aan elk onderdeel kon deelnemen. Duidelijk werd dat de leerlingen van nu voor andere vragen staan dan studenten van toen. Zo waren veel van de studenten van toen verloofd en sommigen hadden een gezin wat op hen rekenden. Iets wat de leerlingen van nu zich lastig kunnen voorstellen. Ook kwam naar voren wat voor voorrecht het is om naar school te kunnen gaan in vrijheid, ook al voelt 'leerplicht' soms niet zo. Nadat de leerlingen alle *ins and outs* over het project hadden gehoord en een welverdiende pauze kregen, gingen ze zelf aan de slag met het schrijven van brieven. Er ontstonden bijzondere gedichten en teksten waarin leerlingen nadachten over wat zijzelf zouden doen in oorlogstijd. De ene standvastig en de andere vol twijfel. Lees de brieven van de Odulphus leerlingen nu op www.monumentvoordevrijheid.nl.

Beste Frans,

Al zijn de heftige tijden al lang voorbij, ik leef met je mee. Ik kan me niet voorstellen wat jij hebt meegemaakt. Ik denk aan dat je je dochter nooit hebt gekend, je vrouw moest achterlaten in de ellende en je zelf naar een hel werd begeleid. Ik kan me niet voorstellen hoe het moet zijn geweest om er in een cel achter te komen dat je een dochter hebt en je waarschijnlijk nooit meer levend thuis zult komen.

En toch weet ik niet wat er zou zijn gebeurd zonder al jouw lijden, ik weet niet wat er zou zijn gebeurd zonder jouw strijd en verzet. Ik weet alleen dat we je allemaal dankbaar zijn en we je nooit meer zullen vergeten.

Bedankt voor je verzet op jonge leeftijd met de toekomst die je nog voor je leek te hebben.

Luuk

Geachte Jacques,

Wij (Guillermo, 14 en Emma, 14) zijn op school bezig met Tilburgse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, en we vonden jouw verhaal heel interessant. Je zat namelijk in het verzet, en streed voor ons land. We vinden allebei het verzet heel boeiend, omdat wij ook ons zouden verzetten als er oorlog zou komen. We vinden het heel goed wat u heeft gedaan en we zijn trots op het verzet in Tilburg en in heel het land. U had dus geen loyaliteitsverklaring getekend, iets wat wij ook niet hadden gedaan als wij in uw situatie zaten. U was een harde werker in het verzet, begaafd, met een helder kritisch verstand. U zat in kamp Vught, wij zijn hier allebei geweest en het heeft een grote indruk op ons achtergelaten. We kunnen ons niet voorstellen hoe dat voor u moet zijn geweest. Hoe de mensen daar zijn behandeld is onmenselijk. Het maakt niet uit of het koud of warm was, je moest buiten staan, zodat de gevangenen geteld konden worden. Wij hopen dat we nooit moeten doorstaan wat u heeft meegemaakt, maar als dat wel gebeurt hopen we dat we net zoals u kunnen strijden. U heeft ook vaak mensen moeten zien pijn lijden. Dat zal hard moeten geweest zijn. Uw broer Geert, die de oorlog wel heeft overleefd heeft na de oorlog nog meer gevochten voor vrijheid in de PvdA. We hebben uiterst respect voor u en hopen dat wij ook niet bang zullen zijn als er zoiets zou gebeuren in ons leven.

Met vriendelijke groet,
Guillermo en Emma

Jacques Ruijgers,
was een van de dappere studenten krijgers.
Hij verzette zich tegen de moffen
die ons land hadden overtroffen.
De moffen wilden dat hij de loyaliteitsverklaring ging tekenen,
maar op zijn hulp kunnen ze niet rekenen.
Bijna niemand tekende die brief
dat vonden de Duitsers niet lief.
In Tilburg tekende er maar 2,2%
want de Tilburgers zijn heel intelligent.
Mensen helpen deed Jacques graag,
en hierdoor vatte hij wel eens een Duitser bij zijn kraag.
Ook adviezen geven kon hij goed,
en hij had ook nog eens heel veel moed.

Je moed was echt onwerkelijk en onbeschrijfelijk.
Om die reden hebben wij dit gedicht voor je geschreven,
en hiermee zullen wij jou nooit vergeten

Joep en Arthur

Beste Frans,

Ik kan me niet voorstellen wat jij hebt gevoeld op het moment dat je je moest melden voor de arbeitseinsatz. Je had een normaal leven waar je opeens uit werd getrokken. Zo'n mooi leven nog voor je, zo jong...

'Vluchten' voor de arbeitseinsatz en dan zo'n groot risico nemen door je aan te melden bij een verzetsgroep. Hoe moeilijk moet het zijn geweest om je zwangere vrouw achter te laten om te gaan onderduiken? Bewust van het feit dat je weet dat je zou kunnen sterven in een kamp en je vrouw nooit meer ziet, en je je kindje nooit zal kunnen ontmoeten. Toen uw dochter bij ons op school kwam om te vertellen over u raakte me dat echt. Een mooi verhaal met een erg zwaar onderwerp. Ik moet er niet aan denken en ik kan het me niet voorstellen; een leven zonder je vader. Wat was je waarschijnlijk een prachtig mens met je hart op de juiste plek.

Rust zacht, Frans

Zo jong,
Zo onschuldig,
Zo vol van het leven,
Tot je er wordt uitgetrokken,
En alles duurt ineens nog maar heel even.

Fera Mulders

Onterecht gevangen
doordat je hebt gestreden
gestreden voor je vaderland
toch doorgedaan onder omstandigheden
nooit opgegeven
nooit gedaan aan verraad

Wat jij hebt gedaan is
heldendaad
laat niemand anders jou stoppen als je ergens voor gaat
zorg ervoor dat je het ver gaat schoppen
je hebt je best gedaan
toch met een slecht einde gegaan
maar jij verdient het om te worden herdacht want
jij verdient jouw eigen macht

Famke

Beste Frans,

Iedere morgen wanneer ik wakker word kijk ik op de klok

Er zijn weer vele dagen voorbij

Nadat jij vertrok

Je zette je in voor het goede

En je einde was niet verdiend

Je hebt mensen geholpen

En de Duitsers niet gediend

De Loyaliteitsverklaring dat vond jij maar niets

Je hebt het daarom ook niet getekend

Dat vind ik dapper, zoiets

Je moest daardoor een tijd naar het kamp

Maar je familie kon je niet missen in de fabriek

Daar heb je geluk mee gehad, want in het kamp was het vaak een ramp

Mensen hebben het er slecht

Ze worden ziek en ze worden gebruikt

Ik word daar verdrietig van dat mensen zo worden misbruikt

Je bent weer thuis aangekomen

En blij om je verloofde weer te zien

Samen gaan jullie bij het verzet trouw

En doen gevaarlijke dingen, of ik dat durf moet ik nog maar aanzien

De liefde groeit en jullie zijn daarom destijds getrouwd

Maar niet lang daarna moest je je zwangere vrouw achterlaten, het werd te gevaarlijk en moest onderduiken

Maar je wordt opgepakt, en dat is een grote fout

Je wordt vervoerd naar kamp Vught en komt erachter dat je dochter is geboren

Je moet wel verdrietig zijn geweest, maar toch ook blij om nog bij de levenden te behoren

Je werd verder vervoerd, naar een ander kamp
maar het werd je teveel
Je lag in de ziekenbarak
En dat was het einde voor jou
Een veel te kort leven
Je laatste adem blies je uit zonder je vrouw
Je wordt nog herdacht, wat ook moet
Ook door je eigen dochter met hetzelfde bloed
Het verlies dat doet pijn
Je blijft in het hart van verschillende mensen
En ze zijn je dankbaar voor de dingen die je hebt gedaan
En voor de dingen die je hebt doorstaan

Dankjewel.

Fleur de Kroon

Beste Wiel,

Hoe is het in de oorlog. Is het zwaar? En zijn er al vele bekenden dood gegaan? Heb je nog veel vrienden? Wij hebben het hier vooralsnog goed. We krijgen nog genoeg eten van de burgers die ons helpen en hebben nog steeds de groep die we vanaf het begin hadden. We missen je hier allemaal. We respecteren wat je hebt gedaan en hopen dat zoiets nooit meer zal gebeuren. Hier in Nederland gaat het goed, wij duiken onder met de hele familie, met Karel, Jan, Mieke en Rob. Het gaat met ons allemaal goed, we hebben veel eten en drinken en we hebben 3 wapens om onszelf te beschermen. Onze burens waren ook aan het onderduiken, ze zijn gister verraden door NSB'ers. Niemand weet dat wij hier zitten dus ze gaan ons nooit vinden. Gisteren kwamen er ook een paar Duitsers kijken of er iemand in ons huis zat onder te duiken maar ze hadden ons gelukkig niet gevonden. Hoe is het met Fietje? Is ze veilig? Jij moet ervoor zorgen dat jullie allebei veilig zijn. Het is ook zo opwindend dat jullie bijna gaan trouwen. Ondertussen zijn we al bijna bevrijd. Wij hopen dat jij en Fietje beiden veilig blijven om samen jullie leven compleet te maken en de bruiloft te voltooien. En dan een leuk leven te hebben. We hopen jullie snel weer te zien.

Anoniem

Beste René Norenburg,

Als ik nadenk over de oorlog vraag ik me af of ik net zoals jij in het verzet zou zitten. Ik zeg tegen mezelf dat ik dat zou doen en dat ik mensen zou gaan helpen. Maar als het echt zo zou zijn, weet ik niet of ik dat wel zou doen. Het is iets waar je veel moed voor nodig hebt. Ik vind het ook een gek idee dat dit allemaal gewoon in Tilburg is gebeurd. Ik vind Tilburg niet per se de meest interessante stad dus als ik zo lees wat er hier allemaal is gebeurd, klinkt dat raar voor mij. Ik vind het überhaupt een raar idee dat voordat ik ben geboren er al mensen leefden, ik denk daar bijna nooit over na maar als ik er nu zo bij stil sta is het een gek idee.

Soms denk ik aan hoe het zou zijn als er nu oorlog zou uitbreken in Nederland. Dan denk ik aan wat er zou gebeuren, waarom het zou gebeuren, of ik het zou overleven, of mijn familie het zou overleven, en nog veel meer. Als ik het stuk uit je biografie lees waar ze het hebben over studenten razzia's ben ik benieuwd hoe het zou zijn als zo iets nu zou gebeuren; de school zou bijna leeg zijn. Ik heb heel veel respect voor dat je het verzet hebt meegeholpen, hoe voelde het als je zo iets deed? Als ik in jouw situatie zou hebben gezeten zou ik heel bang zijn geweest, was jij bang om dood te gaan? Ik ben niet per se bang om dood te gaan, maar ik ben nog lang niet klaar met leven. En als je het verzet hielp bestond er de kans dat je werd opgepakt en ter dood zou worden veroordeeld. Ik vind het moeilijk om te zeggen wat ik zou doen als ik in jouw schoenen stond, want ik heb de oorlog niet meegemaakt en daar ben ik heel blij mee.

Anoniem

Beste Theo vogels,

Het lijkt wel of jouw leven je het motto *geluk bij een ongeluk* gegeven heeft.

Eerst had je een auto ongeluk waar je enkel een hersenschudding opliep, toen schoot er een kogel door je hartzakje wat je overleefde en je kwam in de gevangenis terecht die werd bevrijd door de Amerikanen.

Je ontsnapte de doodstraf, hielp vele piloten en je werd ziek zodat je naar huis mocht in Ommen. Maar je leven kende ook wel echt ongeluk, je moest voor de rest van je leven een korset dragen en je overleed zodra je naar je familie kon.

Ik heb van jouw verhaal geleerd dat het leven als op een vlot is, je weet wat je weet en probeert daarmee de richting in te gaan die jij de juiste vindt.

Toch wordt de richting grotendeels bepaald door hoe de wind waait.

Ik kan me niet inbeelden wat jij hebt moeten doorstaan en welke keuzes jij moest maken. Hoe vreselijk slopend die moeten zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Joris de Louw

Beste René,

Ieder jaar, op 4 mei, zijn we 2 minuten stil. Dan denken we aan alle slachtoffers die tijdens de Tweede Wereldoorlog gestorven zijn. Dan denken we ook aan jou.

Je bent opgegroeid in een gezin waar eergevoel, trouw en vaderlandsliefde belangrijk waren. Misschien is dat de reden dat je de loyaliteitsverklaring niet hebt getekend toen je studeerde aan de universiteit van Tilburg.

Je kende de gevolgen als je niet zou tekenen; je mocht niet meer studeren en werd tewerk gesteld door de Duitsers. Veel studiegenoten hebben deze verklaring ook niet ondertekend, maar hebben zich hierna gemeld bij de Arbeitseinsatz. Jij hebt je nooit gemeld, maar bent ondergedoken. Dat was een dappere keuze, want ook hiervan wist je de gevolgen; de Duitsers zouden waarschijnlijk je familie en vrienden opsporen en ze ondervragen. Maar jij bleef trouw aan je vaderland. Dat is een moedige keuze, die ik nooit zou durven maken.

Maar daarbij: ik heb nooit oorlog gekend. Ik heb altijd in vrede geleefd. Ik moet er niet aan denken dat er nu oorlog zou zijn. Maar als er oorlog zou zijn, zou ik graag in het verzet zitten.

Maar ik weet niet of ik dat had gedurfd. De gevolgen zijn voor mij te groot. Ik denk dat veel mensen, ook studenten, net zo dachten in jouw tijd. Maar dit maakte je niks uit. Je ging in het verzet, met niet de minst gevaarlijke taken: overvallen plegen, wapens en munitie transporteren, en nog veel meer. Zelfs toen de Duitsers je na je overval oppakte, bleef je optimistisch en dapper. Ze hadden toch geen bewijs tegen je. Je schreef zelfs naar je familie dat ze zich geen zorgen hoefde te maken, wat maar weer bewees hoe optimistisch je bleef.

Je bent dapper geweest, zelfs bij gevaarlijke situaties. Ik ben blij dat er geen oorlog is, maar als dat er wel zou zijn, hoop ik dat er mensen zijn zoals jij. Mensen die alle gevaren aangaan, vaak met gevaar voor eigen leven.

Beste René, bedankt.

Julia

Beste Nico,

Vandaag de dag, in de 21e eeuw, is er nog altijd veel oorlog, en ook terrorisme.

Wij zijn erachter gekomen dat er ondanks de vele decennia verschil toch overeenkomsten zijn tussen u en ons. We spelen bijvoorbeeld ook hockey, met veel plezier. En we zijn inwoners van Tilburg.

We hebben beiden veel respect voor u, omdat u durfde op te komen voor de vrijheid in de oorlogstijd. Dit is niet makkelijk geweest in die tijd. Achteraf zegt iedereen dat ook zij in opstand zouden komen als er nu oorlog zou uitbreken. Maar wij denken eigenlijk niet dat iedereen dat zou doen. Het is namelijk makkelijker gezegd dan gedaan.

Door mensen zoals u mogen wij nu weten wat vrijheid is, en kunnen wij onze eigen keuzes maken zonder dat dit negatieve consequenties heeft. In uw tijd was dat moeilijk en soms zelfs onmogelijk.

We kunnen zeggen, schrijven, doen en geloven wat we zelf willen. Dit is een grote overwinning voor de mensen. Dit was hoogstwaarschijnlijk niet gelukt zonder mensen zoals u, en uw medestudenten in de oorlogstijd die zich hebben ingezet voor de rechten van de mensen.

Vriendelijke groet,
Sofie en Luciana

Leerlingen van het Odulphus Lyceum vonden onderstaand lied toepasselijk voor Guus

Hurt – Johnny Cash

I hurt myself today
To see if I still feel
I focus on the pain
The only thing that's real
The needle tears a hole
The old familiar sting
Try to kill it all away
But I remember everything

What have I become
My sweetest friend
Everyone I know
Goes away in the end
And you could have it all
My empire of dirt
I will let you down
I will make you hurt

I wear this crown of thorns
Upon my liar's chair
Full of broken thoughts
I cannot repair
Beneath the stains of time
The feelings disappear
You are someone else
I am still right here

What have I become
My sweetest friend
Everyone I know
Goes away in the end
And you could have it all
My empire of dirt
I will let you down
I will make you hurt

If I could start again
A million miles away
I will keep myself
I would find a way